

Ved at indføre en ekstra ydelse til enlige og studerende par med børn mener vi, at der ydes en nødvendig og fremtidssynet støtte til både barn, forældre og samfund på én og samme tid. På et mikroniveau betyder dette et ekstra økonomisk løft for de studerende med børn, at de som forældre vil kunne undgå at skulle knokle i samme grad med erhvervsarbejde ved siden af studierne.

Derved får de studerende forældre forbedrede betingelser for at opbygge en hverdag, hvor der er både tid og kræfter til børnene. Samtidig vil denne økonomiske håndsrækning betyde, at de studerende vil få mere tid til at passe studierne på en tilfredsstillende måde og lige så vigtigt: at gennemføre studiet på den normerede tid, hvilket kun kan være en samfundsøkonomisk fordel i sidste ende.

Tilskuddet, som vi foreslår, vil samtidig i tråd med Kristeligt Folkepartis politik give studerende bedre mulighed for at blive forældre i en gennemsnitlig yngre alder end den, vi ser i dag. De ringe økonomiske forhold for uddannelsessøgende medfører, at mange venter med at få børn, til de har færdiggjort deres uddannelse, og om dette udtaler Jakob Lange også, at han ser det som en af de vigtige begrundelser for, at studerende gravide eller studerende forældre bør have tilbudt yderligere tilskud.

Kristeligt Folkeparti opfordrer til, at der tænkes visionært på uddannelsesområdet, og at vi styrker de økonomiske vilkår for den gruppe af mennesker, som vælger både at berige samfundet med at tage en uddannelse og med at få børn samtidig.

Og jeg vil samtidig også her sige tak for alle de positive meldinger, der kom til det her. Det virker næsten, som om hele salen, alle partier, vil være med til at se, om vi kan få det her igenem. Og tak for en god debat.

Jeg vil også se frem til den rapport, der kommer fra SU-rådet. Og med alle de citater, som jeg i hvert fald her i dag har givet fra Jakob Lange, tror jeg, at rapporten fra SU-rådet vil stemme rigtig godt sammen med det forslag, som vi er kommet med her.

Så lad os se, om vi ikke i fællesskab kan finde de midler, der skal til for at give forældre, studerende par, enlige studerende lidt bedre økonomiske forhold.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 101:

Forslag til folketingsbeslutning om retten til frit valg af plejehjem og plejebolig.

Af Erik Larsen (V) og Jens Heimburger (KF) m.fl.

(Fremsat 22/2 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henrik Dam Kristensen):

Med »Det holdbare samfund« har regeringen taget fat på en bredere folkelig debat på kernevelfærdsområderne.

Den første debat er jo skudt godt i gang i forbindelse med ældrehøringen, som blev afholdt den 2. marts. Jeg synes, det var en spændende høring, for den afdækkede vel i realiteten to væsentlige ting, nemlig at det slet ikke står så dårligt til endda på området. Mange steder går det faktisk rigtig godt. Men den afdækkede også, at der faktisk er nogle områder, hvor vi nok kan gøre det bedre, og det skal vi så også være indstillet på at lytte til.

Regeringen er meget optaget af den proces, som nu er sat i gang, som vel i realiteten har tre faser i sig. Den første fase er det, man kunne kalde lytte-dialog-fasen. Derefter kommer på et tidspunkt konklusionsfasen, og så kommer udførelsen af de konklusioner, der måtte blive enighed om.

Jeg synes, når det gælder ældreområdet, at det er spændende at konstatere alle de engagerede mennesker, som deltager i dem, de ældre selv, deres pårørende, ældreorganisationerne, ja, alle dem, som har indsigt og viden på området og er i fuld gang med debatten, lokalt, re-

gionalt og på landsplan. Vi skal som sagt senere drage vores konklusioner.

Når jeg er betænkelig i forhold til det her forslag, så er der nogle helt kontante indgangsvinkler til det, men det er vigtigt for mig at understrege, at jeg også er optaget af, at partierne kommer med deres bidrag også på ældreområdet.

Jeg synes, man bliver nødt til at gøre sig klart, at selv om det er meget sympatisk med et frit valg som indgangsvinkel, så er der nogle problemstillinger, som vi bliver nødt til at debattere lidt mere til bunds. Og der er faktisk noget, som er lidt kernen i det, og som jeg egentlig også altid har forstået var kernen i forhold til Venstres politik, nemlig det kommunale selvstyre.

Jeg vil gerne skynde mig at bekende mig som tilhænger af det kommunale selvstyre, men skal vi ind og have et reelt frit valg på det her område, ja, så bliver vi i hvert fald nødt til – og det mener jeg Venstre og Det Konservative Folkeparti må forholde sig til – at kigge på den måde, vi visiterer til plejehjemmene på. Skal vi nu til at gøre det ens over hele landet? Hvis vi ikke gør det, hvilken mening har det så at indføre et frit valg?

Det kan godt ske, at vi skal gå den vej, jeg skal ikke afvise det, men jeg synes, inden man begiver sig ud på det, så skal man gøre sig klart, at vi jo i realiteten taler om en politisk reform, og det synes jeg der er grund til at give en eftertanke.

Forslaget løser jo heller ikke det, der er det helt reelle problem, nemlig at vi har for få plejeboliger. Hvad vil det her betyde? Vil det betyde, at man med det frie valg kan komme i den situation, at man nærmest kan tvinge ældre til at søge andre steder hen, f.eks. til deres oprindelige hjemkommune? Og hvad betyder det for de ældre, som bor i nogle attraktive kommuner, hvor kommunalbestyrelsen har taget deres ansvar på sig, og det hele ser forholdsvis attraktivt ud? Kan de så blive tilsidesat af udefra kommende ældre? Det kan vel også være en af konsekvenserne. Det synes jeg måske er det værste, at vi ikke med dette forslag løser det reelle problem, i hvert fald et af de reelle problemer, nemlig at der er for få plejehjemspladser.

Så hvis jeg skal summe det her op, vil jeg sige: Tak for bidraget. Det vil på lige fod med så meget andet indgå i den tænksomhed, som regeringen vil udøve efter diskussionsfasen, men

også med den klare indgangsvinkel til det, at der er nogle helt fundamentale problemer, som V og K's forslag her rejser, og som kræver lidt eftertænksomhed.

Grete Schodts (S):

Jeg forstår ikke, hvorfor Venstre og De Konservative vil gøre så mange ældre mennesker sure med det her forslag, for det er faktisk det, der bliver konsekvensen, hvis forslaget skulle blive vedtaget.

Alle de mennesker, der bor i en kommune, hvor man har sørget for at bygge det antal plejeboliger, der er behov for, vil med en vis rimelighed blive meget sure, når de kan se, at de plejeboliger, som de med rette har sat næsen op efter, vil gå til borgere fra andre kommuner. Det vil vi ganske enkelt ikke være med til i Socialdemokratiet. Vi vil ikke være med til at belønne kommuner, der ikke har sørget for at bygge et tilstrækkeligt antal plejeboliger til deres ældre.

En vedtagelse af dette forslag vil blot yderligere lægge en dæmper på plejehjemsbyggeriet i de kommuner, der ønsker at skubbe deres problemer over til de andre kommuner.

Betyder det så, at Socialdemokratiet ikke går ind for et friere valg for ældre? Nej, det gør det ikke, men det betyder, at vi ikke kan leve op til yderligere frie valg end dem, der foreligger. Vi har allerede i dag betydelige muligheder. Man har muligheden for at flytte over kommunegrænser, flytte til et plejehjem, hvor man har tilknytning til familie, pårørende og andre.

Naturligvis så vi gerne, at en plejeboligs standard, hvad enten det drejer sig om de fysiske rammer, om udsigten f.eks., eller om kvaliteten af pleje og omsorg, kunne indgå som et kriterium, når ældre skal vælge plejebolig i en anden end bopælskommunen. Men det kræver efter Socialdemokratiets opfattelse, at der er plejeboliger nok, så et valg ikke skubber andre med en berettiget forventning om en plejebolig i egen kommune længere ned på ventelisten.

Hvis dette forslag samtidig havde indeholdt f.eks. et forslag om yderligere 4.000, ja, 5.000-6.000 plejeboliger og samtidig havde anvist en acceptabel finansiering, kunne vi måske have snakket om det. Men finansieringen af velfærdsydelser er jo ikke ligefrem det, Venstre sådan medvirker allermost til.

Med disse ord kan jeg på Socialdemokratiets vegne afvise forslaget.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Det er noget andre toner, den socialdemokratiske ordfører, fru Grete Schødt, lægger for dagen, end dengang vi i 1991 vedtog, at vi ophævede stavnsbåndet. Da ville man godt være med til, at man kunne vælge en anden kommune.

Så jeg vil da gerne høre, hvad det er, der gør, at man nu ikke synes, at de ældre selv skal have lov til at være med til at vælge deres sidste bolig. Hvorfor skal vi vælge for de andre?

Jeg vil også gerne kommentere: Det er da alligevel første gang, jeg har hørt både en socialminister og en socialdemokratisk ordfører sige, at der ikke er plejeboliger nok. Når vi tidligere har haft debatten her, plejer man at sige, at der er bygget så og så mange boliger, ældreegnede boliger og deslige under ét, men nu siger man pludselig, at der ikke er nok. Hvordan kan det gå til?

Villy Søvnald (SF):

Forslaget om frit valg af plejehjemsplads er ret enkelt, nemlig at den ældre frit skal kunne vælge plejehjemsplads enten i egen kommune eller i en anden kommune, hvor der i dag skal være en religiøs eller familiemæssig begrundelse. Tankegangen bag forslaget er også, at det frie valg vil tvinge kvaliteten højere op, ved at man kan vælge.

Forslaget minder jo meget om et forslag, jeg i øvrigt selv fremsatte i 1991. Dengang havde vi en socialminister fra Venstre. Hvis jeg husker rigtigt, hed hun fru Else Winther Andersen. Det blev dengang afvist af ministeren med den begrundelse, at det ville give problemer for kommuner med mange plejehjemspladser.

Jeg mener for så vidt, at ministeren dengang havde ret i sin argumentation, nemlig at det, man kan frygte, som også ministeren var inde på, er, at den kommune, der stort set intet foretager sig i forhold til plejehjemsbebyggelse, vil kunne opleve, at problemet så løses af den anden kommune, der bygger mange plejehjem.

Det er vel i virkeligheden ikke særlig klogt at arrangere det sådan, og derfor kan man sige, at den afgørende diskussion, som Venstre smyger sig uden om i forslaget, jo i virkeligheden drejer sig om kapacitet. Jeg synes, det er underligt, at Venstre ikke tager den diskussion sådan mere med åben pande, for man kan diskutere meget frem og tilbage på det her område, men summa summarum er, at vi i dag har så få pladser, at vi

visiterer så begrænset, kan man sige, at de mennesker, der bliver tilbudt en plejehjemsplads, enten er stærkt fysisk plejekrævende i meget stort omfang eller også er senildemente i meget stort omfang.

Derfor har vi brug for som grundlag for den her diskussion at diskutere det, som socialministeren også var inde på, nemlig at bygge flere ældreboliger og bygge flere plejehjemspladser. Og jeg vil godt spørge Venstres ordfører, om Venstre medgiver, at det er den centrale del af den her diskussion.

Så vil jeg godt kvittere for socialministerens forståelse for den sammenhæng, nemlig at det helt afgørende ældrepolitiske spring hedder at bygge og bygge og bygge, at bygge noget, der er velegnet til den tæthed, den nærhed, den tryghed, som er forudsætningen for det, og så selvfølgelig også sikre, at der er de mennesker til stede, der gør, at vi kan få en ordentlig pleje.

Jeg tør ikke gisne om, hvorfor Venstre smyger sig uden om den diskussion, men hvis jeg alligevel blev provokeret til at skulle gætte på det, vil jeg umiddelbart tro, at det har meget at gøre med, at så kan man ikke nøjes med de luftige formuleringer og de gode hensigter, så skal man gribe til baglommen, så koster det nemlig. Det koster penge at opføre et plejehjem, det koster penge at bemande et plejehjem.

Det er til gengæld den reelle diskussion. Medmindre man er et fuldstændigt fritsvævende åndevæsen, så giver den her diskussion om frit valg kun mening i den situation, at vi har det antal plejehjemspladser, der gør, at man reelt kan vælge. Og jeg synes måske, det for klarhedens skyld ville være rart, hvis Venstre vil melde ud om det.

Vi afviser således ikke forslaget her, men vi synes lidt, det bliver en skindiskussion, hvis de materielle forudsætninger ikke diskuteres.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Et svar til hr. Villy Søvnald, som også er udvidet til et spørgsmål: Tror hr. Villy Søvnald virkelig, at alt løses bare ved at bygge flere plejehjemspladser? Det er jo et typisk spørgsmål, der kommer fra SF hver eneste gang. Man tror, at alt kan løses, bare der bliver bundet flere penge i halen på det.

Derimod drejer det sig om, at de virkelig svage ældre, de ældre, som kan få de pladser, selv kan vælge den sidste bolig. Vi har faktisk temmelig mange, og det er jo helt sjovt, at det er

mig, der står og forsvarer de mange, og Socialdemokratiet og nu regeringen, der siger nej.

Vil det virkelig sige, vil jeg så spørge hr. Villy Søvnald, at man vil fratage mennesker den ret, at man selv kan vælge sin sidste bolig?

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Nej, må jeg sige til fru Else Winther Andersen, det er jo ikke en afvisning, heller ikke det, jeg sagde i min ordførertale. Men igen synes jeg bare, vi har det, man kunne kalde en skindiskussion.

Valgmuligheden forudsætter jo, at der er et antal steder at vælge imellem. Hvis den ældre, der f.eks. har boet hele sit liv i København, gerne vil på et plejehjem i København, så forudsætter det, at det tilstrækkelige antal plejehjemspladser er til stede, ikke? Og jeg tror, den reelt manglende valgmulighed skyldes, at vi mangler plejehjemspladser.

Hvis jeg skal komme med en personlig bekendelse, kan jeg kun huske, jeg har lavet én politisk fejl i de år, jeg har været politiker; de andre har jeg glemte. Det var, at vi engang kom til at bygge for mange plejehjemspladser i et område lige nord for Kolding. Det havde den meget lykkelige konsekvens, at fordi vi skulle fylde pladserne op, så visiterede vi både ældre, der havde et stort plejebæhov, og ældre, der næsten ikke havde noget plejebæhov. Hvad skete der så? De spurgte i en gruppe: »Må vi godt lave en minigolfbane rundt om plejehjemmet?« En anden gruppe spurgte: »Må vi tage musikinstrumenter med?« Det blev et kolossalt spændende plejehjem.

Mit ideal er ikke, at vi erstatter enhver type af ensomhed på ældreområdet med plejehjem. Mit ideal er, at vi bygger så meget, at der er plads til, at stærke og svage ældre kan danne de netværk, der er modsætningen til, at det offentlige skal klare det hele.

Inge Refshauge (DF):

Dansk Folkeparti kan støtte forslaget fra Venstre om frit valg-princippet, når det angår plejehjem og plejeboliger.

Vi mener som forslagsstillerne, at ældre, der skal på et plejehjem, skal have lov til at vælge, hvor de vil leve deres sidste tid. Det skal være muligt, at det kan ske tværkommunalt.

Det skal være muligt, at det kan ske tværkommunalt. I dag er der begrænsninger på, når en ældre vælger et plejehjem eller en plejebolig

uden for egen bopælskommune. Det finder vi i Dansk Folkeparti ikke det skal være. Der er dog kommuner, der har en begrænset valgfrihed, nemlig mellem kommunalt drevne plejehjem og plejehjem, som er selvejende institutioner, og i de tilfælde, hvor der er familiære hensyn, kan den ældre også flytte uden for kommune-grænsen.

Vi mener, at begrænsningen i det frie valg skal helt væk. Det vil så også anspre plejehjemmene til at blive endnu mere kvalitetsbevidste, hvad angår pleje og omsorg. Der bliver ligesom sat mere fokus på plejehjemmene og plejeboligerne, når fritvalgsprincippet kommer ind.

Princippet om, at pengene følger den ældre fra hjemkommunen og ud i andre kommuner, mener vi i Dansk Folkeparti er i orden. Fritvalgsprincippet vil efterhånden brede sig endnu mere i samfundet.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

De fleste ældre ønsker egentlig at blive i nærheden af, hvor de har levet hele deres liv, i hvert fald den meste del af deres voksne liv, og derfor vil de helst blive i lokalområdet. Så har der været de tilfælde, hvor vi har diskuteret, om ikke man skulle kunne flytte nærmere sine børn, eller det kunne jo, som der vist står i forslaget, også være af religiøse grunde, at man ønsker at flytte, men her er der jo, hvis vi prøver at sammenligne med et frit sygehusvalg, nogle problemer forbundet med det.

Dels vil jeg da i dag, hvor jeg står her og ikke har brug for et plejehjem, sige, at jeg vil vælge Lotte, for det er alligevel det bedste plejehjem, jeg har set på skærmen indtil dato, og det er, fordi det er det, vi synes, vi har brug for nu. Men man kunne jo også komme i en situation, hvor man havde brug for et specialhjem, fordi man havde udviklet Alzheimer. Der er så mange ting, man kunne forestille sig kunne blive problematiske.

Dels så forudsætter det jo også – det er da rigtigt nok, som der er sagt før i dag – at der er noget at vælge imellem. Vi har det med at sige, at vi har en vifte af tilbud, og når man beder om at få den foldet ud, er det nogle gange så småt, og det kan der jo være flere forskellige årsager til. I hvert fald så forudsætter det at kunne vælge et andet plejehjem jo også kendskab til, hvad det er, man flytter efter.

Så forudsætter det vel også en anden ting. Den kommune, man gerne vil hen til, vil nemlig

først og fremmest ønske at dække behovet for sine egne borgere med et niveau for kvalitetsstandard og tilbud og udbud, som er almindelig i den kommune, for det er nemlig også meget forskelligt, hvad det er, man egentlig tilbyder.

Nogle steder har, som jeg sagde før, lagt mere vægt på spørgsmålet om at have et hjem, et egentligt hjem, hvor der også er tid og omsorg, og andre går meget op i at skrive skemaer for de forskellige ting, der sker med et menneske gennem livet, og så kan man jo måle og veje det, hvis man vil. Så det er altså utrolig forskelligt, og det er vanskeligt at danne sig et overblik over det.

Jeg vil da gerne støtte at give en større fleksibilitet, hvis man ønsker at flytte af den ene eller den anden årsag, men jeg kan se, at der er nogle problemer forbundet med det, nemlig de problemer, som jeg sagde før, der er dukket op omkring frit sygehusvalg, hvor vi heller ikke har kunnet levere varen af mange forskellige årsager, men lige så meget, fordi det enkelte menneske jo er individuelt og har brug for et tilbud, der er sat sammen præcis efter behov, og det kan det være svært at byde ind på for et plejehjem i en anden kommune.

Anders Samuelsen (RV):

I Det Radikale Venstre ønsker jo ligesom Venstre, som en overskrift, at borgerne skal have flere valgmuligheder og større fleksibilitet i forhold til den offentlige sektor. Det mål kan man opnå på flere måder. At lade pengene følge borgerne, i dette tilfælde den ældre, er Venstres opskrift på valgfrihed. Og det lyder jo fristende og utrolig simpelt altid at lade pengene følge borgerne, men spørgsmålet er, om det også altid er den mest hensigtsmæssige måde i den virkelige verden.

Fra radikal side har vi ved tidligere debatter tilkendegivet, at vi ikke altid er lige enige i Venstres opskrift på det frie valg. Det gælder f.eks. på børneoplysningsområdet, hvor vi ikke kan se det fornuftige og rimelige i at betale forældre for at passe deres egne børn.

I det hele taget savner vi ofte lidt mere realisme i Venstres forslag om valgfrihed, og en gang imellem virker det, som om man har brugt mere tid på retorikken end på egentlig at gennemtænke, hvad der rent praktisk kan fungere i den virkelige verden.

Nu er vi så nået til de ældre og valgfriheden. Her foreslår Venstre, at alle ældre, der er visiteret til en plejehjemsplads eller plejehjemsbo-

lig, frit skal kunne vælge, hvilket plejehjem eller ældrebolig de skal på. Og det skal gælde for alle ældre og også dem, der allerede er på plejehjem, og det må gerne være over kommunegrænser.

Igen må jeg sige, at vi da også synes, det lyder smukt og besnærende, men ét er altså teori, noget andet er praksis. Vi kan faktisk se flere problemer i forslaget, og vi savner at få afklaret, hvordan Venstre konkret har tænkt sig, at det skal spænde af.

Normalt taler Venstre jo om en 85 pct.s-model, og spørgsmålet er så, om man også her tænker på, at måske 85 pct. af udgiften til en plejehjemsplads skal følge den ældre og resten skal den enkelte selv betale. I det her beslutningsforslag ligger der måske et svar, som er en afvisning af den model. Det er nemlig blevet til, at der skal fastsættes nærmere regler for, i hvilket omfang kommunen er forpligtet til at betale en eventuel merpris i forhold til gennemsnitsprisen for en plejehjemsplads på kommunens egne plejehjem.

På den baggrund vil jeg alligevel godt spørge ordførerne fra Venstre og De Konservative, om de forestiller sig, at den enkelte ældre selv skal betale for sit frie valg af plejehjemsplads, hvis det er en overpris. Og hvis det er tilfældet, hvor er det så, at det frie valg er herne for den ældre, der ikke har råd til det, eller er det måske staten, der skal finansiere merudgiften? Hvis det er tilfældet, så kan det jo gå hen og blive en temmelig dyr fornøjelse.

For det andet er vi betænkelige ved at forpligte kommunerne til at tilbyde fritvalgsordningen, fordi det efter vores opfattelse må være den enkelte kommune, der bestemmer inden for lovens rammer, hvad kommunens serviceniveau skal være. Og det skal også gælde på ældreområdet.

Endelig er der hele spørgsmålet, om forudsætningerne for at indføre et frit valg af plejehjem og plejebolig overhovedet er til stede. Spørgsmålet er, om det frie valg i den nuværende situation vil føre til bedre kvalitet i plejen og større tilfredshed hos brugeren, for trods flere års udbygning af ældreboligområdet er der jo stadig væk ældre, som ikke kan få den bolig, som de har behov for.

For at fritvalgsordningen skal fungere, skal der faktisk være en overkapacitet i systemet. Der skal altså være flere boliger, end der er behov for, og så kan man spørge, om det er samfundsøkonomisk rentabelt.

Men det største problem med Venstres og De Konservatives valg og i det her tilfælde De Konservatives valgfrihed er ikke, at den ofte ikke kan fungere i praksis. Det største problem med Venstres og De Konservatives model er, at den er et udtryk for en form for rendyrket egoisme. Det er forestillingen om, at den offentlige sektor er et supermarked, hvor alle frit kan vælge fra alle hylder, hvor alle har ret til at trække på samfundet, som de har lyst til, når bare de har betalt deres skat. Er det den tankegang, som skal drive vores velfærdssamfund?

Fra radikal side kan vi godt frygte, at Venstres valgfrihed vil skabe et samfund, hvor enhver er sig selv nærmest, og hvor solidariteten med de svageste kan ligge på et meget lille sted, og det er bestemt ikke sådan, vi ønsker, velfærdsstaten skal udvikle sig.

I Det Radikale Venstre mener vi faktisk, at det er at stikke borgerne blå i øjnene, når vi fortæller dem, at de frit skal kunne vælge alt det, de gerne vil, for den totale valgfrihed er en illusion. Derfor bør vi i stedet tale om valgmuligheder. Det vil sige, at borgerne får mulighed for at vælge mellem nogle forskellige alternativer, som er fastlagt af demokratisk valgte politikere, i dette tilfælde kommunalbestyrelsen.

På den baggrund kan Det Radikale Venstre ikke støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Jeg bliver nødt til at spørge den radikale ordfører: Hvor er respekten for den ældre henne i den lange ordførertale om, at vi andre ved bedst, hvordan de ældre skal have det? Jeg vil gerne spørge: Hvor er respekten henne for den ældre til selv at kunne være med til at vælge og planlægge den bolig, der er brug for, når den ældre virkelig skal ind og have pleje og omsorg?

Dernæst vil jeg også gerne spørge den radikale ordfører om, hvad der er anderledes i dette her forslag om at kunne vælge plejehjem selv, end der var ved i fællesskab at ophæve stavnsbåndet i 1991, så de ældre selv kunne flytte fra en kommune til en anden?

(Kort bemærkning).

Anders Samuelson (RV):

Kerneproblemstillingen her er egentlig spørgsmålet om demokrati kontra økonomi. Det er spørgsmålet om, hvorvidt respekten for de ældre skal udtrykkes i den form, som Venstre

lægger op til her, hvor vi taler om velfærdssamfundet som et supermarked, eller om man har respekt over for alle borgere i samfundet og siger, at vi har et demokratisk system, og at vi f.eks. har et kommunalt system, som er en del af det demokratiske system, hvor vi har valgt at decentralisere i så høj grad som muligt. Og derude i det system kan man påvirke via de demokratiske midler, de redskaber, som vi alle sammen har fået stillet til rådighed, så det forhåbentlig bliver en sammenhængende beslutning og en sammenhængende politik, som er det, de ældre skal leve under.

Det er et spørgsmål, om vi, hver gang vi herinde opdager, at tingene ikke foregår lige nøjagtig sådan, som vi gerne vil have det ude lokalt, så – meget i modsætning til, hvad jeg egentlig troede var Venstres politik – siger statsstyring, eller om vi skal fastholde, at vi har et demokratisk system, og det stoler vi på.

Jette Gottlieb (EL):

De allerfleste af os vil garanteret gerne have et frit valg i de fleste af livets forhold. Men der kan jo kun være tale om et reelt frit valg, hvis der er noget at vælge imellem.

Det forslag, som vi kigger på her og nu, giver jo ikke noget frit valg i sig selv. Der er stort set ingen substans i forslaget. Hvad er det, man skal vælge indenfor? Det er svært at se andet end en ideologisk markering, og det er for så vidt også i orden.

Men hvis man nu alligevel forestiller sig fru Jensen, der efter et par ugers behandling på sygehuset er klar til udskrivning, og det er klart, at hun ikke længere kan klare sig i eget hjem, og derfor er hun sammen med sine pårørende og sundhedspersonalet og den kommunale sociale forvaltning blevet enig om, at nu skal hun udskrives til et plejehjem. I hendes kommune er der så to ugers ventetid på en plejehjemsplads, men det forudsætter jo naturligvis, at hun er villig til at flytte ind dér, hvor pladsen er. Hvis fru Jensen skal have et reelt frit valg, så forudsætter det jo, at der er ledige pladser på alle plejehjem. Men vi ved vist alle sammen, at sådan er virkeligheden ikke.

Enhedslisten ønsker, at den ældre skal have størst mulig indflydelse, også når det handler om en bolig på et plejehjem, men det er en anelse umoralsk at bilde landets ældre ind, at de selv kan vælge, hvilket plejehjem de vil bo på. Når man flytter på plejehjem, så er det oftest, fordi man har behovet her og nu. Man er altså

ikke i en situation, hvor man kan vente, indtil en drømmeplads bliver ledig.

Enhedslisten har flere gange foreslået, at det skal være den ældre selv, der visiterer sig til en plejehjemsplads. Se, det opfatter jeg som et ægte frit valg. Når en ældre medborger selv ønsker at flytte fra de vante omgivelser til en ældrebolig eller et plejehjem, så er der garanteret en god grund til det, og den ældre er selv den, der bedst er i stand til at bedømme det. Hvad enten ønsket er begrundet i manglende fysisk formåen eller utryghed ved at bo alene, så bør grunden accepteres. Dét er et frit valg. Vi vil gerne være med til at give de ældre den type frie valg. Det frie valg mellem praktisk og personlig bistand i hjemmet eller indflytning i en mere beskyttet bolig er et reelt frit valg.

Jeg synes, at forslagsstillerne skulle besøge nogle af de plejehjem, og de ville hurtigt erkende, at der ikke er meget folkedans på landets plejehjem, så enhver forestilling om ældreboligområdet som et marked, hvor samfundet udstyrer den enkelte ældre med en pose penge, som hun selv kan bruge til at købe en plads for, er rent ud sagt absurd. Det ville være at fralægge sig det fælles ansvar for, at de ældre, der har det største behov for omsorg, får den hjælp, de har brug for.

Så Enhedslisten tror ikke rigtig på det her forslag som andet end en hensigtserklæring uden fundament i realiteternes verden, og det kunne være lidt rart at vide, hvilke skatteudskrivninger eller forhøjelser af skatter Venstre vil være villig til at acceptere for at sikre, at det rette antal ældreboliger eller plejehjemspladser er til rådighed, sådan at der kan blive tale om et reelt frit valg.

Tove Videbæk (KRF):

Rent spontant vil jeg umiddelbart sige ja til det her forslag. De ældre bør absolut frit kunne vælge, hvor de vil tilbringe deres sidste år.

Problemet er bare, at vi har ikke nok plejehjemspladser. Der er lukket alt for mange plejehjemspladser ned. Man har villet afinstitutionalisere. Man har villet, at folk skulle være længst muligt i eget hjem. De ældre skulle så bare have al den praktiske hjælp og pleje, de havde behov for. Problemet er bare, at det rigtig mange steder ikke fungerer ude i det virkelige liv.

Man har lukket plejehjemspladser og har ikke kunnet følge med med at etablere andre tilbud og med at yde den praktiske hjælp i de-

res eget hjem. Og deres eget hjem er ofte ikke længere et ønsket bosted for den ældre, selv om det er eget hjem. Og det er slet ikke egnet, når den svage ældre bliver så isoleret og ensom og utryg, som mange er blevet i de senere år.

Så er der her i dag også talt om visitering til plejeboliger eller ældreboliger, og den er blevet alt for stram, og derfor er ældre alt for syge og svage, inden de når at komme i plejeboliger.

Ældre, der ønsker at komme på plejehjem, får ofte det lidet opmuntrende svar: Du er ikke dårlig nok til at komme på plejehjem. Det medfører igen, at de i mange tilfælde slet ikke får glæde af mange aktiviteter og sociale tilbud, som kan være disse steder, når de endelig når dertil. Visiteringen bør absolut blødes op, så ældre, som mener, at de ikke længere kan klare sig selv, i højere grad får mulighed for at komme på plejehjem og i plejebolig og i det mindste også skal kunne være med til at vælge.

Plejehjemspladser skal vi have nogle flere af, også gerne private, så der er mening i det frie valg. De ventelister, der findes på trods af den meget stramme visitering, skal vi have udryddet – ikke ved at stramme visiteringen yderligere, som man gør nogle steder, men altså ved at bygge flere plejeboliger. Ventelisterne i sig selv er nemlig med til at skabe utryghed hos de ældre.

Mange plejehjem står i øvrigt i øjeblikket til lukning på grund af, at de ikke lever op til nogle bygningsmæssige regler. Jeg mener, at der er mange andre kvaliteter ved plejehjem, som kan være mere vigtige for de ældre, end om plejehjemmet er en moderne, veludstyret bygning, der kan leve op til alle kravene i diverse tekniske skemaer. Når ældre er ensomme og utrygge og måske kun minimalt selvhjulpne, er det helt andre ting, de prioriterer og vælger – sådan noget som nærhed, socialt samvær og et par hænder til at hjælpe med det praktiske eller stryge over kinden. Det handler om at skabe miljøer, tilpasse ressourcerne efter brugernes behov og ønsker og give dem medindflydelse på, hvor de vil tilbringe deres sidste år.

Vi skal have genskabt trygheden for de ældre og have udryddet den frygt og usikkerhed, som p.t. råder på området rigtig mange steder i landet. Hvis de ældre selv kunne være med til at vælge plejehjem, hvis de selv kunne være med til at vælge, hvor de skulle tilbringe deres sidste år, ja, så tror jeg, det vil gøre dem yderligere trygge, så Kristeligt Folkeparti kan støtte dette forslag.

Else Winther Andersen (V):

Allerførst vil jeg gerne lige sige, at De Konserervative selvfølgelig kan støtte forslaget, eftersom de er medforlagsstillere. Men ordføreren havde ikke mulighed for at være til stede.

Vi vil godt med dette beslutningsforslag sætte de ældre selv, og man kunne måske for den sags skyld også sige de pårørende, i centrum, så de kan få opfyldt de ønsker, de har med hensyn til deres bolig. Man kan også sige, at vi vil være med til at ophæve den sidste del af stavnsbåndet, så man nu både kan flytte til en anden kommune, men også flytte inden for kommunen. Den gruppe ældre, vi taler om, er de svageste ældre, der ikke selv har kræfter til at sige fra eller til, og dem skylder vi at tage større hensyn til deres ønsker og behov, også om hvordan de ønsker at tilbringe deres sidste dage. Jeg vil heller ikke lægge skjul på, at beslutningsforslaget her hænger utrolig meget sammen med beslutningsforslag nr. B 102 om kvalitetsudvikling.

Så vil jeg gerne komme med kommentarer til de forskellige ordførerindlæg inklusive ministerens. Vores nye socialminister talte meget om det kommunale selvstyre og om, at man nu skal til at visitere ens over hele landet, og søreme om vi ikke også hørte noget om, at der er for få plejehjemspladser. Det er faktisk første gang i 7 år, jeg har hørt en socialdemokratisk socialminister sige det, og det vil jeg tage ad notam, vil jeg nok sige. Man har altid sagt, at det, man har lavet, var så godt. Det var i orden, og der manglede ingenting, men så må det alligevel have været forkert.

Det andet om det kommunale selvstyre, og at man skal visitere ens over hele landet, blev sagt med nøjagtig de samme ord, men med omvendt fortegn, da vi havde debatten i 1991 om, at de ældre skulle have lov til at skifte kommune og flytte hen i nærheden af deres pårørende. Det ville simpelt hen vælte hele systemet. Og hvad er der sket på det område? Der er ikke ret mange, der er flyttet, for det er jo rigtigt, at de ældre gerne vil blive i deres lokalområde. Men de skal have muligheden, og hvorfor kan man så ikke give dem mulighed for også at få lov til at vælgge inden for deres egen kommune? Jeg synes, det i den grad er at gå ind og tage et ansvar for andre, at vi som medmennesker burde have meget svært ved at være det bekendt.

Hr. Villy Søvndal har jeg jo haft en disput med om selve indholdet i forslaget, men jeg synes, der var en lidt spændende udvikling i hr.

Villy Søvndals svar, da han berørte spørgsmålet om andre boligformer for de ældre. Det er ikke lige det, beslutningsforslaget her drejer sig om, men det lukker op for en debat, som vi somme tider har været lidt inde i rundtomkring i hjørnerne af salen, når vi har snakket ældrepolitik og pleje og bolig. Den er gået på, om vi ikke skal have en diskussion om, hvorvidt vi har fundet den rigtige boligform, både for de svage ældre, vi har i dag, og for dem, der kommer i fremtiden, så jeg vil gerne kvittere for, at man ligesom lukker op her. Det er ikke sikkert, at alt det, vi har i dag, er lige nøjagtigt det helt rigtige.

Jeg vil sige tak til Dansk Folkeparti for støtten til beslutningsforslaget.

Fru Yvonne Herløv Andersen var netop inde på det, jeg også har talt om, nemlig at man gerne vil blive i sit eget lokalområde, så der ikke bliver den megen flytten. Vi må erkende, at vi en gang til her fra Folketingets talerstol må nævne plejehjemmet »Lotte«, hvis overenskomst er sagt op af Københavns Kommune, fordi det ikke opfylder kravene om egne toiletter og deslige. Men det opfylder de krav, som de ældre ønsker, nemlig respekt for dem og den omsorg, de har brug for, og samtidig er jeg vidende om, at »Lotte« har den længste venteliste, der er her i området til et plejehjem. Hvis fru Yvonne Herløv Andersen har lyst, vil jeg meget gerne tage en tur med hende rundt på tilsvarende plejehjem under den samme organisation. Det er nemlig rigtigt, at vi har brug for en større fleksibilitet på dette område, som det også blev sagt fra CD's ordfører.

Jeg har været heroppe og stille spørgsmål til hr. Anders Samuelson, og jeg kan ikke lade være med at gentage, at jeg synes, at der i den grad er vist en manglende respekt for de ældre. Vi har ikke fremsat dette beslutningsforslag for ideologiens skyld eller for retorikkens skyld. Vi har fremsat det, fordi vi har en respekt for de ældre. Den debat, vi havde sidste vinter, kørte på hjemmehjælp. I år kører den på forskellige former for problemer på plejehjemmene, og hvis det ikke er vores opgave herinde at begynde at se på, hvad det er, der er galt, kunne det jo i hvert fald være, at vi kunne være med til at hjælpe kommunerne med at løse de problemer.

Jeg vil gerne sige tak for fru Tove Videbæks positive holdning over for beslutningsforslaget og for det menneskesyn, der ligger til grund for det. Det ligger jo meget tæt op ad menneskesynet hos forlagsstillerne til beslutningsforslaget.

Enhedslistens ordfører var bange for, at der pludselig bliver for mange tomme pladser, og at de ældre reelt ikke får lov til at vælge alligevel, fordi det ikke kan lade sig gøre med den kapacitet, der er til stede. Men vi kunne da give forslaget en chance og lade dem få lov til at prøve. Så kunne det jo være, det viste sig, at vi fik nogle flere tilfredse ældre.

Jeg tror nok, jeg har været rundt til alle ordførerne, og jeg vil sige tak for indlæggene og især tak til dem, der har været positive over for forslaget. Jeg håber på, at vi kan få en positiv debat i Socialudvalget, og at vi fortsat kan være med til at flytte grænser hos dem, der på nuværende tidspunkt er meget negative over for forslaget.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 102:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af kvalitetsstandarder i den kommunale plejesektor.

Af Erik Larsen (V) og Jens Heimburger (KF) m.fl.
(Fremsat 22/2 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henrik Dam Kristensen):

Ifølge forslaget ønsker man at pålægge kommunerne, at der bliver udarbejdet kvalitetsstandarder på al ældreomsorg, og jeg forstår, at kvalitetsstandarderne skal medvirke til at kvalificere det frie valg og skabe gennemskuelig-

hed og øget konkurrence mellem udbyderne af ældreomsorgen.

Jeg ved ikke, om jeg ville være så optaget af at skabe øget konkurrence mellem dem, der er udbydere af ældreomsorg. Jeg tror nok, jeg ville være mere optaget af at sikre, at de tilbud, vi har, er af så høj kvalitet som overhovedet muligt, og ligesom i den debat, vi netop har overstået, synes jeg, der er et spørgsmål, som hele tiden dirrer i luften, nemlig: Hvor megen overkapacitet skal der i realiteten være, før man har et frit valg?

Jeg hørte, at alle ordførerne satte fokus på kvaliteten i ældreomsorgen, og det ønsker regeringen bestemt også. Vi er fuldstændig enige i de flotte ord om at sætte den ældre i centrum. Vi ønsker bl.a. at skabe en diskussion om, hvordan der kan skabes større brugerindflydelse og gennemsigtighed, og derfor har vi, som det også blev nævnt tidligere i dag, sat en proces i gang. Vi glæder os meget til at være en del af den og at konkludere på et tidspunkt.

Trods de indimellem gode intentioner, der kan ligge bag forslaget, kan regeringen på nuværende tidspunkt ikke bakke op om en udvidelse af kvalitetsstandarderne, og det er der i hvert fald to helt konkrete årsager til. For det første har vi allerede regler om udarbejdelse af kvalitetsstandarder for personlig og praktisk hjælp. Ordningen er, forstår jeg, i øjeblikket under evaluering, og evalueringen forventes afsluttet her i løbet af år 2000. Det tror jeg er klogt at have i baghovedet, før vi går videre.

For det andet arbejder regeringen med en række konkrete projekter, som alle har til formål at give ældreområdet et kvalitetsløft. Disse projekter skal bl.a. give kommunerne redskaber, som kan være med til at skabe større gennemsigtighed og give klare rettigheder for brugerne samt sætte fokus på ikke kun brugernes individuelle ressourcer, men også deres behov. Bl.a. har et mindre antal kommuner i samarbejde med Socialministeriet udviklet og afprøvet en række ideer, værktøjer og metoder for at forbedre plejen i plejeboligerne. Erfaringerne herfra skal sammen med en række konkrete forslag til indsatsområder opsamles og udbredes til anvendelse i landets øvrige kommuner, og udbredelsen påbegyndes her i foråret 2000.

Andre af projekterne handler bl.a. om opkvalificering af både den kommunale leder og personalet, altså hele plejepersonalet. Ikke mindst det tror jeg er helt afgørende for det, som jeg